

SZŐKE PÉTER

Karácsonyt mindenkinek!

Az alábbi írás néhány gondolatot kínál a karácsony megünnepléséről a Sant'Egidio közösség lelkesége és tapasztalata szerint.

Szerepcsere

Role Reversal. Jonathan Sacks¹ könyvének egyik fejezete viseli ezt a címet. A Brit Nemzetközösség néhai főbábjosa hosszan elmélkedik József és testvérei történetén, amely lezárja a Teremtés könyvét, és megnyitja az utat az exodus megváltó elbeszélése előtt. Annak idején Júda bujtogatta testvéreit, hogy öljék meg öccsüket, Jákob kedvenc és általuk irigyelt legkisebb fiát, Józsefet. A testvérek most szorult helyzetükben az időközben Egyiptom kormányzójává lett József színe előtt állnak, kiszolgáltatva jóindulatának: csak tőle tudnak élelmet vásárolni nemzetségük számára az éhínség idején. Nem ismerik föl benne öccsüket, míg amaz megismeri őket. Ám József nem áll bosszút. Sőt, a megbocsátásnál is többet tesz: segít Júdának, hogy megtérjen. Amikor József arra kényszerítené a testvéreket, hogy életükért, szabadságukért túszként hagyják hátra legkisebb öccsüket, a kis Benjámint, Júda felajánlja, hogy helyébe lép, és ő marad ott rabszolgának, mert hiszen apjukat sírba vinné, ha a szeretett Rácheltől született másik fiát is elveszítené. Júda nem csupán megbánta bűnét, hanem kész átélni mindazt a szenvedést, amit egykor ő okozott öccsének; kész belebújni az idegen, a rabszolga, az övétől elszakított ember bőrébe. Kész a szerepcserére a saját a kárára. Izraelt csak ezek után választhatja majd Isten saját népéül,

1 Sacks, Jonathan: *Not In God's Name*, Schocken Books Inc., London, 2017.

miután átélték, milyen érzés üldözött, elnyomott népnek lenni egy idegen földön: „Szeresd az idegent, mert te is idegen voltál Egyiptom földjén.” (Lev 19,34) A választottaknak meg kell tanulniuk együttérezni az elvetettek sorsával. Ennek olvastán továbbgondoltam a szerepcsere teológiáját. Jézus minden tanítását saját maga is tettekre váltotta. A karácsony talán szerepcsere: Júda kényszer hatására, de végül szabadon, Isten viszont végtelen és feltétlen szuverenitása birtokában szabadon dönt úgy, hogy feladja azt, és tapasztalni fogja, mit jelent szegény, számkivetett kisgyermeknek születni, akinek mindenórás édesanyja nem kapott helyet a szálláson (vö. Lk 2,7), s akinek nemsokára egy idegen országba – éppen Egyiptomba – kell menekülnie. „Aki befogad egy ilyen kisgyereket az én nevemben, engem fogad be” (Mt 18,5) – tanítja majd Jézus. Isten azonosul a kicsinyekkel.

Gyermekek a világban

Chesterton írja, hogy bárki, legyen bár agnosztikus vagy ateista, ha egyszer is átélte gyerekkorában a karácsonyt, a betlehemi jelenet láttán nem tud nem megérezni valamit annak misztériumából, ami e két egymással ellentétes eszmének, a magatehetetlen csecsemőnek és a csillagokat fenntartó erőnek az összefonódásában rejtőzik.² Persze, a karácsonyi képeslapra ráakódott szentimentalizmus és nosztalgia elvesz a prófécia erejéből. Ennek láttán feltámad keresztény moralista ösztönünk, és – talán joggal – panaszoljuk, hogy a karácsony a mesterséges fények, az ajándékozást ürügyként kihasználó fogyasztói társadalom fesztiváljává silányodott. Megállapítjuk, hogy eluralkodott a felszínesség. Csakhogy a felszínesség nem azonos a sekélyességgel. A felszín alatt ott van és feltárható a mélység. A karácsony komerciális külsőségei arról az őszinte vágyról árulkodnak, hogy az emberek legalább ebben az időben szebb, jobb, barátságosabb, szeretetteljesebb életre vágyanak. Sötétség helyett fényre, szürkeség helyett színekre. A kérdés, hogy van-e, aki válaszol erre a vágyukra, aki elhívja őket, hogy evezzenek a mélyre?

Milyen világba születik meg Jézus 2021 karácsonyán? Európára a demográfiai tél homálya borul. Az idősek társadalma ez, akiket mindazonáltal kiselejteznek, mert bár tovább élünk, mint eddig bármikor, az utolsó évek gyakran magányban, kórházban, elfekvőkben telnek, a családtól, a saját személyes tárgyaktól, emlékektől távol. A COVID19 járvány bevilágított a fejlődésnek ebbe a zsákutcájába: az intézetek falai között élő idősek vagy elkapják a vírust, vagy hónapokig vesztegár alatt élnek és halnak meg. Az oltás differenciáltabb intézkedéseket tenne lehetővé, de ezzel sem mindenütt élnek. Emlékszem, amikor csaknem húsz évvel ezelőtt megérkeztem Maputóba. A repülőtérrel a városba

2 Chesterton, G. K.: *Az örökkévaló ember*, Szent István Társulat, Budapest, 1985, 326.

érve hirtelen mintha gyerekek ezreinek, millióinak látványa tárult volna elém a poros utcákon. Elképzelem a fordítottját: egy afrikai érkezését valamelyik európai nagyvárosba, ahol az utcákon, üzletekben annyi öreget lát egyszerre, mint amennyit talán addigi egész életében sem...

Jézus korában egy gyermek élete nem sokat ért. Maguk a tanítványok is el akarták kergetni őket, amikor szülei Jézushoz vitték, hogy áldja, simogassa meg őket. És ma? Milyen fogadtatást szánnak a mai Heródesek a mai kisjézusoknak?

A világ népességének mintegy 30%-a fiatal. Afrikában a huszonöt év alattiak aránya 60, a tizenöt évnél fiatalabbaké 40%. Mozambik lakóinak fele tizennégy év alatti. Vajon ki ad majd nekik munkát? Vagy nem marad számukra más lehetőség, mint kivándorolni, avagy csatlakozni a ország északi részében hihetetlen kegyetlenségeket elkövető iszlamista gerillákhoz? Gyermekkor nélküli gyermekek. Dél-Szudánban, a világ egyik legfiatalabb államában polgárháború dúl 2011 óta. Gyermekek ezreit sorozzák be fegyveres milíciákba, egyharmaduk ráadásul lány. Gyakran egyszerűen az iskolába menet rabolják el őket. A leánygyermek helyzetét különösen is sanyarú világszerte. Egyes országokban a leánymagzatokat nagyobb gyakorisággal abortálják: csak a fiúgyermek ér valamit. Ha pedig megszületnek, a kislányokat nem tanítatják, hanem házi munkára használják, és esetleg még gyermekként férjhez adják – eladják – őket. A jelenleg korántsem csak a tálibok uralta Afganisztánra jellemző.³ Még mindig 200 millió gyerek nem jár iskolába – a koronavírus járvány Európában is sokakat elvágott az iskolától a szegény családok gyerekei közül, akik az online oktatásba nem tudtak kapcsolódni. Az árva gyerekek számát a világban 140 millióra becsülik. Mi, mai tanítványok mit teszünk azért, hogy ez ne így legyen, azért, hogy a kisdedek Jézushoz mehessenek? Sok gyermek jogilag egyszerűen nem létezik. Az évente születő mintegy 125 millió gyermek több mint 40%-át, 51 millió gyermeket nem anyakönyveznek. Nincsenek irataik, jogaik; a hatóságok nem keresik őket, ha eltűnnek, katonáskodásra, prostitúcióra kényszerítik őket, szerveiket vagy őket magukat eladják. (Ezen próbál segíteni a Sant'Egidio közösség BRAVO⁴ elnevezésű programja, amely évente több tízezer újszülöttet és nagyobb gyereket anya-

3 Bár egy jellemző történetet éppen egy afgán menekült ismerősömtől hallottam. Családjá egy másik családdal keveredett konfliktusba, amely gyilkosságig fajult. A vének tanácsa ilyenkor azzal igyekszik elejét venni a vérbosszúnak, hogy a végek nem érő sorozatának, hogy házasságot közzvetít: a sértett nemzetség az ügyet elintéztnek tekinti, ha a másik klánból megkapják egy lány kezét. Jelen esetben egy tizenkét éves lányt szemeltek ki. Az ismerősöm családja még ebbe is belemert volna, csak várják ki, amíg nagyobb lesz a lány. Amikor a másik fél ezt elutasította, úgy döntöttek, hogy inkább nekivágnak Európának.

4 Birth Registration For All Versus Oblivion. L. <https://www.santegidio.org/pageID/30172/langID/en/BRAVO-Birth-Registration.html> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

könyvez nemzetközi szervezetek és más donorok segítségével, főként a szubszaharai Afrikában).

A tegnapi világa nincs többé

„Az eddig volt világ nincs többé. Kezünkben van a lehetőség az újrakezdésre, de csak ha *együtt* kezdjük újra.” E szavakkal fordult Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka a világ vallási vezetőihez a *Népek testvérisége a Föld jövője* mottójú római találkozón 2021 októberében.⁵ Lehetséges-e ez? A vallások mintha előbbre járnának ennek felismerésében, mint az államok, legalábbis ez volt a találkozó tanulsága. *Never waste a crisis* – tartja a korporatív kapitalista bölcsesség.⁶ Csakhogy a 2007–2008-as pénzügyi válsággal éppen ez történt: tanulságait a pénzügyi világ, illetve a világ, *tout court*, eltékozolta. Ferenc pápa képével élve: a jelenlegi rendszer, amelyet a gátlástalan haszonszerzés elve vezérel, mint elszabadult mozdony rohan a szakadék felé; itt az ideje megállítani, még nem késő.⁷ Sajnos addig is magával ránt és elgázolhat sokakat, egész népeket.

A járvány idején gyakran hallottuk, hogy az életnek vissza kell térnie a rendes kerékvágásba. Am Ferenc pápa gyakran hangsúlyozza, hogy a válság nem hagyja változatlanul a dolgokat: nyomában vagy rosszabb, vagy jobb világ jön – rajtunk múlik, melyik. Ami biztos, hogy a *status quo ante* nem tér(het) vissza. Ráadásul a járványnak nincs is vége. E sorok írásakor újult erővel támad Magyarországon, és nagyjából egész Európában. Másrészt, amíg a járványt le nem győztük mindenütt, addig sehol nem győztük le. Afrika lakosságának mindössze egy-két százaléka kapott eddig oltást. Pedig egy csónakban evezünk, és nem képzelhetjük azt, hogy egészségesek maradhatunk egy beteg világban – hogy ismét a pápát idézzem.⁸ Senki sem menekülhet meg egyedül: egyetlen ember, család, nép, ország sem. A probléma az egocentrizmus, annak különböző egyéni és csoportos: nemzeti, etnikai, vallási formái. Az egocentrizmus, nem a háború a béke igazi ellentéte, mondta egy bölcs, kortárs ortodox püs-

5 <https://preghieraperlapace.santegidio.org/pageID/31365/langID/it/text/3645/Sua-Santit%C3%A0-Bartolomeo-I-a-fraternityforfuture-II-mondo-di-priman-non-c-%C3%A8-pi%C3%B9-e-abbiamo-nelle-nostre-mani-la-possibilit%C3%A0-di-costruire-un-nuovo-inizio-che-non-potr%C3%A0-cessere-INSIEME.html> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

6 A mondást többen Churchillnek tulajdonítják, de valószínűbb, hogy Rahm Emanuel, Barack Obama kabinetfőnöke fogalmazta meg ebben a formában.

7 Videomessaggio del Santo Padre Francesco in occasione del iv incontro mondiale dei movimenti popolari <https://www.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2021/documents/20211016-videomessaggio-movimentipopolari.pdf> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

8 Momento straordinario di preghiera in tempo di epidemia presieduto dal Santo Padre Francesco https://www.vatican.va/content/francesco/it/homilies/2020/documents/papa-francesco_20200327_omelia-epidemia.html (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

pök.⁹ Az egocentrizmus ellentéte viszont nem a kollektívizmus, ahogyan a nacionalizmusé sem a globalizmus, hanem a testvériség. Ha felismerjük, hogy mindnyájan testvérek vagyunk, *fratelli tutti*... Ha az „én” átadja helyét a „mi” névmásnak. Ez a mi azonban nem lehet kirekesztő, nem nyerhet megfogalmazást „velük” vagy „veletek” szemben. Sőt, ahogyan Bauman mondja: az emberiség története úgy is felfogható, mint az egyre táguló „mi” története. Ez először csak a nemzetséget, majd a törzset, népet, nemzetet jelentette. Ma pedig óhatatlanul át kell lépnünk abba a korszakba, amelyben „mi” alatt az emberiséget értjük, és ezzel fogalmilag kizárjuk az „ellenségünk” létét.¹⁰

A testvér szentsége

Világunkat megsebezte az elutasítás. Erre éppen a karácsony mutat rá kellemetlen élességgel, amikor az ünnepi liturgiában meghallgatjuk ezt a mondatot: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be.” (Jn 1,11) Lukács evangéliuma pedig ki is fejté ezt, amikor megdöbbenő részleteket árul el Jézus születésének körülményeiről: nem kap helyet az emberek szálláshelyén, ezért istállóban, az állatok között születik meg az Isten Fia. A Szent Család viszontagságaiban nem nehéz ráismerni megannyi hasonló helyzetre: sártengerben úszó cigánykaravánok, putrik a gazdag európai nagyvárosok peremén vagy éppen kelet-európai zsákfalvakban; menekülttáborok a sivatagban, vagy szigeteken, mint Lesbosz Európa kapujában; szeméttelpeken turkáló és élő gyermekek Afrikában; elfekvőkbe száműzött idősök, siralomházakban és börtönökben élő rabok, akiket a koronavírus még jobban elvágtott családi és emberi kapcsolataiktól.

A szegények kitaszítottága botrány, amelynek faggatnia kell a keresztények lelkiismeretét, Aranyházájú Szent János híres figyelmeztetése szerint: „Tisztelni akarod az Úr testét? Akkor se hanyagold el, ha ruhátlan! Ne tiszteld itt a szentélyben selymekbe burkolózva, ha kint elhanyagolod, ahol meztelen és gyöttri a hideg.”¹¹ Az oltáriszentség mellett ott a „testvér szentsége”, amint a modern ortodox teológusok (Olivier Clément, Maria Szkobcova) mondják.

9 Anasztasziosz, Tirana metropolita érseke, az albán görög-ortodox egyház prímása a *Béke mindig lehetséges* mottójú békeimádság megnyitóján. Tirana, 2015. szeptember 6. <https://archive.santegidio.org/pageID/7712/langID/it/text/1320/Contributo-di-Anastasios-Arcivescovo-di-Tirana-e-Primate-della-Chiesa-ortodossa-autocefala-di-Albania.html> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

10 Zygmunt Bauman, a *Szomjazzuk a békét* találkozó megnyitóján, Assisi, 2016. szeptember 18. <https://archive.santegidio.org/pageID/11712/langID/it/text/2188/Intervento-di-Zygmunt-Bauman-all-Assemblea-di-apertura-dell-incontro-Sete-di-Pace-ad-Assisi.html> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

11 *Homiliae in Mattheum*, 50, 3-4: PG 58, 508. Id. *Fratelli tutti* 74.

Asztal a világ körül

A karácsony rámutat a kirekesztettség, elvetettség drámájára, és választ, megváltást kínál rá. A keresztény hagyományban és családjaink, népeink szokása szerint a karácsonyt nemcsak a templomban, liturgiával, hanem egymás megajándékozásával, finom ételekkel ünnepeljük. Az üzletek zsúfolásig tele, egészen szentestéig. Majd kiürülnek az utcák. Mindenki családjával, szeretettel, otthon tölti a karácsonyt. Meghitt beszélgetésekkel a karácsonyfa alatt, a terített asztaloknál, népszokásokat felelevenítve. De ha mégis kilépünk otthonról, akkor látjuk, hogy mégsem egészen néptelenek az utcák, terek. Maradnak a hajléktalanok. De nekik talán még akad egy-egy jó falat, amit jóakarátú emberek az ünnep előestéjén odanyújtanak nekik, pár jókívánság kíséretében – apró, de szép gesztusként. Nem látjuk viszont azokat, akik otthonaikban, börtönben, kórházban maradnak magukra. Közhely, de igaz: karácsonykor a magány kétszerte jobban fáj. Azzal, akinek nincs kit megajándékozni, nem találkozunk az adventi vásárok forgatagában. Vajon ők ki vannak zárva az ünnepből?

Fennmaradt Nolai Szent Paulinus (353/54–431) egy levele, amelyet barátjához, Szent Pammachiushoz intézett. Ebben leírja és dicséri azt a lakomát, amelyet a kereszténnyé lett gazdag római szenátor a Szent Péter-bazilikában szegényeknek rendezett. Róma városa és civilizációja hanyatlóban volt. 410-ben Alarik vizigóttjai elfoglalják és kifosztják a várost. Szent Paulinus a válságra gyógyírként az irgalmasságot és a szolidaritást javasolja: „Ó Róma, még az apokalipszis fenyegető csapásait sem kellene félned, ha szenátoraid mindig ilyen bőkezű adományozók volnának!”¹² Egybecsengenek ezzel a már idézett Lord Sacks szavai: „Egy nemzet akkor erős, ha gyámolítja a gyengéket, akkor lesz gazdag, ha gondoskodik a szegényekről, és akkor válik sebezhetlenné, ha törődik a sérülékenyekkel.”¹³

1982 karácsonyának napján a római Santa Maria in Trastevere-bazilika főhajójában a délelőtti mise után megterítettek és feldíszítettek néhány asztalt. A vendéglátó a plébános, don Vincenzo Paglia és a Sant’Egidio közösség voltak. Az apszis mozaikjáról a Jézus és a trónon mellette ülő édesanyja, Mária tekintett le a vendégre, akik trasteverei idősek, szegények voltak. Róma egyik legősibb, akkor még viszonylag érintetlen negyede a Trastevere, a Tiberis jobb partján, ahol Péter és Pál apostolok valószínűleg először hirdették az evangéliumot. A vendégek régi barátként érkeztek, hiszen hozzájuk a közösség tagjai év közben is rendszeresen jártak. A katolikus világiakból álló, Andrea Riccardi későbbi történész professzor által még gimnazista diákként, 1968-ban ebben a városban alapított közösség karizmájának szívében kezdettől fog-

12 *Il pranzo di Natale 1982–2012*, Francesco Mondadori, Milano, 2012. 50.

13 Facing the future without fear, together: Rabbi Lord Jonathan Sacks speaks at TED2017. <https://blog.ted.com/facing-the-future-without-fear-together-rabbi-lord-jonathan-sacks-speaks-at-ted2017/> (Utolsó letöltés: 2021. 11. 08.)

va az Isten szavának hallgatása, az imádság és a szegények iránti barátság volt. Ahogyan a közösség nőtt, úgy növekedett vele a karácsonyi ebéd asztala. A járvány előtti utolsó karácsonyon, 2019. december 25-én hetvenhét ország több mint 700 városában – hazánkban Budapesten, Monoron és Pécsen – volt karácsonyi ebéd a szegényekkel. Nem a szegényeknek: hiszen a lényeg éppen az, hogy együtt egyen, elkeveredjen aki szolgál azzal, akit szolgál, ahogyan XVI. Benedek pápa jellemezte a Sant’Egidio közösséget egyik látogatása során. A vendégek száma becslések szerint elérte a 240 ezret. A helyszínek változatosak: ahol lehet, templomban kerül sor rá, az eukarisztia oltárának mintegy meghosszabbításaként. Másutt középületek, éttermek, szállodák fogadják be a szegények ebédjét. Afrikában, vagy másutt, délen, ahol meleg van ilyenkor is, szabad ég alatt vagy sátorban is lehetséges. Minden esetben ragaszkodunk ahhoz, hogy szép helyen, finomat és bőségeset egyenek szegény barátaink, akiket ajándékok is várnak a karácsonyfa alatt (legalábbis az északi féltekén). Olykor van műsor, ének, vers, zene... Gyakran a szegények közül ajánlkozik valaki, hogy elmond egy verset; olyan is akad, aki a sajátját. Fontos, hogy az ebéd karácsony napján, ne előtte vagy utána legyen. A meghívott szegények így érzik, hogy minőségi időt kapnak, hogy ők is a családdhoz tartoznak. Ez is családi ebéd ugyanis, hisz’ a szegények a testvéreink, a családunk. Csak éppen az asztal itt kicsit nagyobb: átöleli az egész Földet...

Miért nincs mindennap karácsony?

Mindez az evangélium egyszerű és mély tanításának a megélése: „Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jómódú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonzják neked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat.” (Lk 14,12–14) A karácsonyi ebéd a szegényekkel ezért alternatív, ellenkultúra napjaink társadalmában: az ingyenesség prófécijája a piac, a versenyképesség mint a tudományos materializmust felváltó ideológia, az egzisztencialista materializmus korában.

Hangsúlyozom, hogy az ebédnek finomnak kell lennie. Nem adhatunk Krisztus legkisebb testvéreinek olyan ételt, amit mi magunk nem ennénk meg szívesen. Teríteni nagy gonddal kell, a termet feldíszíteni ugyancsak. A szépség menti meg a világot – mondja Dosztojevszkij Miskin hercege *A félkegyelműben*. Ez a szépség szeretete, a filokália, amely a filautia, az önszeretet helyébe lép. Gondoljunk csak bele: milyen környezetből érkeznek a szegények? Az egyik budapesti karácsonyi ebéden Mari, aki hajléktalanként lett ismét anya, és kislányával vett részt az ebéden, a végén így sóhajtott föl: „Miért is nincs mindennap karácsony?” Szavait így fordíthatjuk: miért nincs mindennap finom étel, teri-

tett asztal, baráti beszélgetés, kellemes illatok, zeneszó, béke...? Marinak fiatalabb korában egy éjjel sósavval öntötték le az arcát és a kezét, mikor egy elhagyatott terézvárosi házban húzta meg magát. Kislányát az egyik ebéd előtti karácsonyi szentmisén keresztelte Székely János, ma szombathelyi püspök.

Szegények angyalai

A Sant'Egidio sehol a világon a karácsonyi ebédet ilyen méretekben és minőségben saját erejéből nem tudná megrendezni. Önkéntes segítők, adományozók sokasága kell hozzá. Sokan közülük olyan emberek, akik talán egy évben csak egyszer találkoznak szegényekkel, de ez éppen az év legkülönlegesebb napja. Az utolsó óra munkásai, akikért felelősek vagyunk: hiszen több a jóakarató, a mások baján segíteni akaró ember, aki nem tudja, mit tehetne, mert senki nem fogadja fel, hívja el őket. Karácsony előtt kampányt indítunk, ma már a közösségi média platformjain: *Hívj meg egy szegényt karácsonyi ebédre! Teríts még eggyel több személyre! Karácsony, másként! A karácsony a szegények ünnepe...* Íme, néhány az elmúlt évek szlogenjei közül.

A legutóbbi időkben pedig az angyalkázás, az angolszász világból ismert *Secret Santa* módszerét alkalmaztuk: *Légy egy szegény karácsonyi angyala!* – üzenjük. Ki ajándékot hoz, ki elküldi egy vagy több szegény megvendéglésének és megajándékozásának az árát. Mások csomagolni és teríteni jönnek karácsony napján, megint mások pedig felszolgálnak. Budapestre az elmúlt években a Kapuvári Ízvadászok jöttek föl főzni (így az étel friss és forró, túl azon, hogy finom). Jellemző, hogy őket Rómában is ismerik: minden vízkereszt ünnepén leruccannak oda, hogy a Vatikán mellett, az Angyalvárnál több száz szegényre főzzenek.

A világvárvány persze a karácsonyi ebéd megtartását is megnehezítette – de lehetetlenné azért nem tette. 2020 karácsonyan a legtöbb Sant'Egidio közösség nem ültetett, hanem „vándorló” ebéddel kedveskedett az utcán élő szegényeknek. Sajnos az elfekvőkben lévő idősökhöz a legtöbb városban nem juthattunk be. E sorok írásakor még nem tudjuk, hogyan lesz 2021 karácsonyan. Terveink szerint Budapesten és Pécsen tartunk ünnepi ebédet. Terített asztalnál a védettségi igazolvánnyal rendelkezőknek, elvitelre adott csomaggal a többieknek.

Annyi bizonyos, hogy szükség lesz angyalokra. A Bibliában Isten szavát angyalok viszik hírül a címzeteknek. A szó eredeti jelentése is hírnök, hírvivő. Egy ágyban fekvő, magatehetetlen idős számára látogatója, aki rendszeresen eljár hozzá beszélgetni, angyal. Gyakran valóban így nevezik fiatal barátaikat, látogatóikat. Szükség van angyalokra, akik a jó hírt hozzák: nem vagy elfelejtve, téged is vár egy hely a terített, ünnepi asztalnál akkor is, ha magányos idős vagy, ha hajléktalan, menekült, fogyatékos, cigány, kirekesztett, munkanélküli vagy beteg vagy. Mert a karácsony mindenkié.